

Науково-дослідна експедиція до Шевченківського національного заповідника.
Наукові читання «Вічне життя вічного спочинку: Шевченкова доля і Шевченкова легенда»

10 квітня 2014 р. виконавці прикладної НДР «Освітні проєкції шевченківського дискурсу як простір українознавчої комунікації громадянського суспільства» здійснили українознавчу пошукову експедицію до Шевченківського національного заповідника (м. Канів). Обираючи цей маршрут, науковці врахували, що Канів – то не лише один із центрів оспіваного Шевченком простору козацької України, а й місце його останнього спочинку, той епіцентр живої духовості, який повсякчас генерує імпульси націєтворення для українців в Україні та розкиданого по всіх континентах світового українства. Успішне виконання наукової теми бачилося її учасникам неможливим без ознайомлення зі скарбами Шевченківського національного заповідника, зокрема – артефактами Тарасової світлиці, творчого діалогу з науковцями Шевченкового меморіалу, а також без плідної співпраці з визнаною в Україні та зарубіжжі Петербурзькою школою шевченкознавства, репрезентантом якої впродовж багатьох десятиліть виступає відома дослідниця Т.М.Лебединська.

З огляду на це була сформульована і визначена на засіданні творчого колективу НДР мета експедиції: здійснити комплексний українознавчий аналіз цілісного контенту Шевченківського національного заповідника як перспективного взірця прикладної реалізації шевченкознавчих досліджень, вивчити можливості залучення інституційних та організаційних ресурсів музею до виконання затверджених Міністерством освіти і науки України завдань НДР.

Незрима присутність Генія, поетична книга якого стоїть на полиці в кожній українській родині, визначила тональність та інтелектуальні напрямні проведеної для виконавців НДР співробітниками Шевченківського національного заповідника спеціалізованої наукової екскурсії. Її специфіка полягала в тому, що вчені ННДІУВІ мали змогу ознайомитися із суттєво оновленою експозицією, яка, позбувшись надмірної «забронзовілої», підпорядкувала свою композиційну логіку наближенню живого Шевченка до живої людини, сучасника і свідка кардинальних трансформацій XXI ст. «Доля. Муза. Слава» – у триєдності цих світоглядних модальностей, сформульованих самим поетом у його славнозвісному поетичному триптиху, розгортається концепт експозиційного простору Музею Т.Г. Шевченка. Від автопортретів Шевченка різних років, які зустрічають відвідувачів у холі музею до емоційного піднесення локацій розділу «Слава», експонати якого харизматичність Кобзарєвого безсмертя уреальнюють у досконалих мистецьких кшталтах – всюди глядача спонукають не скільки пізнавати, скільки в безпосередньому наближенні переживати дійсність і незміряні глибини Книги

книг українців, у мислеформах якої конкретне здобувається на статус усезагального. Зрештою, цілий Шевченківський національний заповідник – то конкретність, яка «проростає» всезагальністю. Музей «Тарасова світлиця», могила багаторічного доглядача Чернечої гори Івана Ядловського, як також і пам'ятник Івану Підкові та могила Шевченкової нареченої Ликери Полусмак (вони – поза межами заповідника, проте семантично й духово нерозривно з ним пов'язані) – характеристичні підтвердження цієї тези.

Дискурсивно-аналітична складова екскурсії реалізувалась у спільно зорганізованих ННДІУВІ та Шевченківським національним заповідником Наукових читаннях: «Вічне життя вічного спочинку: Шевченкова доля і Шевченкова легенда», які модерували к. філол. н., завідувач відділу української філології ННДІУВІ А.Ю. Пономаренко та к. іст. н., заступник генерального директора Шевченківського національного заповідника з наукової роботи С.А.Брижицька. Її доповіддю на тему «Пам'ятники Тарасу Шевченку на його могилі (1884 р.: 1923 р.)», у якій С.А.Брижицька висвітлила маловідомі загальні епізоди увічнення пам'яті поета в умовах спочатку царського адміністративного тиску, а потім і більшовицького терору, розпочалось це поважне зібрання. Н.В.Долгіч у доповіді «Такий поет, як Шевченко, не одним українцям рідний...» привернула увагу до могутньої поліфонії «звучання» Шевченкового слова, яке знайшло відгомін у серцях письменників та діячів культури цілого світу. Сумлінний дослідник рукописних списків поезій українського генія Р.В.Танана презентувала упорядковане нею унікальне репринтне видання «Кобзаря» Тараса Шевченка за рукописом, що його на основі невідцензурних списків уклав 1861 р. В.Гнилосиров. Унікальність цієї книги полягає в тому, що сучасний читач має змогу навч простежити, як жива народна любов до Шевченка долала всі цензурні перепони, адже в ній молодий натоді студент Харківського університету умістив такі виразні антиімперські тексти, як «Сон», «Розрита могила», «Кавказ» та ін., що вони у той час за жодних умов не могли потрапити на сторінки легальних видань. Як завжди вагомою і ґрунтовною, опертою на поважний масив фактичного матеріалу була доповідь к. філос. н., професора, члена Спілки письменників України (м.Санкт-Петербург) Т.М.Лебединської «Біографія Тараса Шевченка в енциклопедіях Росії XIX ст.».

Під час Наукових читань відбулась і презентація НДР «Освітні проєкції шевченківського дискурсу як простір українознавчої комунікації громадянського суспільства». А.Ю.Пономаренко у своєму виступі поінформувала про основні напрями наукового пошуку, над якими працює у форматі виконання теми творчий колектив науковців, завідувач відділу освітніх технологій О.І.Фесік звернула увагу на аспекти виконання цієї прикладної теми, пов'язані з освітнім процесом сучасної школи. На індивідуальних напрямках виконання НДР застановилися у своїх виступах к. філос. н., старший науковий співробітник Смольницька О.О., наукові співробітники Хоменко О.А. та Клименко Н.М. По завершенні Наукових читань вчені ННДІУВІ та співробітники Шевченківського національного заповідника домовилися про подальшу співпрацю та спільні шевченкознавчі проєкти.

